→ Hazırlayan: Gülder Demir
gulder.demir@dunya.com

Asya'nın İletişim Üssü:

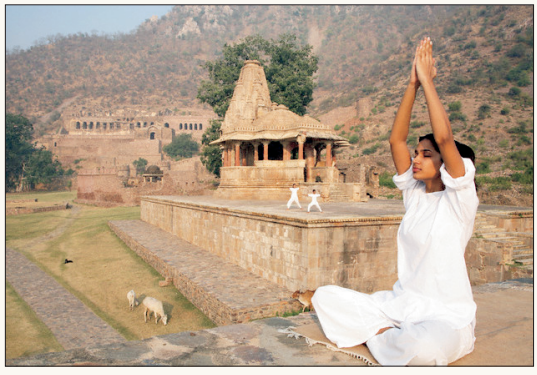
Hindistan, ABD'nin 12,46 trilyon dolarla birinci, Çin'in 2,23 trilyon dolarla dördüncü sırada yer aldığı Dünya Bankası'nın en zengin on beş ülke listesinde 12'nci sırada. Dünyanın en büyük ikinci nüfusuna sahip dev bir pazar olan Hindistan önemli bir potansiyeli var ve hızlı gelişen bir ekonomi

Hindistan son dönemlerde hızla büyüyen ekonomisiyle dikkat çekiyor ve dünyanın en iyi performansa sahip ekonomisini oluşturuyor. 1980'li yıllara kadar kapalı bir ekonomiyken daha sonra dışa açılarak büyüme rekorları kıran Hindistan, son yıllarda büyüme hızını iyiden iyiye artırdı. 1912 farklı dil ve lehçenin konuşulduğu, 231 ayrı din mensubunun, farklı kültürün bulunduğu bu ülke zenginlik ve yoksulluğu, gelenekle yüksek teknolojiyi, kaos ile düzeni bir şekilde barındırarak bugünkü dinamizmine ulaştı. Son dönemde nüfusu, alım gücü, büyüme hızı ve fırsatlar nedeniyle "süper güç" olarak tanımlanan Hindistan başta ABD, Rusya ve Çin olmak üzere birçok ülkeden yatırımcı akınına uğruyor.

Hindistan'da 1990'lı yıllarda uygulamaya giren reformların ekonomiye etkisi kısa sürede görülmeye başladı. Birçok sektörün özel kesime ve yabancı sermayeye açılması, dış ticarette sınırlamaların azalması, gümrük oranlarının düşmesi, finans sektörünün yeniden yapılandırılması, kamu maliyesinin sağlıklı bir yapıya kavuşması Hindistan'ı bugünkü konumuna getirdi.

Çin'in serbest ticaret ve serbest bölgeler sayesinde yakaladığı başarıdan yola çıkarak, getirilen düzenlemeler sayesinde artık serbest bölgelerde yapılan satışlar ihracat kategorisinde değerlendiriliyor, bu bölgelerden Hindistan içine yapılan satışlarda da bir dizi muafiyetler söz konusu oluyor.

DEĞERLENDİRİLMESİ GEREKEN DEV BİR PAZAR

Hindistan ekonomisi, satın alma gücü giderek artan üç yüz milyondan fazla orta sınıf mensubu tüketiciyi bir araya getiriyor. Yoksul bir ülke olarak değil, satın alma gücüne sahip bir tüketim toplumunun yer aldığı istikrarlı makro ekonomik yapısı ile geç kalınmadan keşfedilmesi gereken bir pazar olarak karşımıza çıkıyor. İşlenmeye açık zengin

HİNDİSTAN

doğal kaynakları ve yüksek kâr potansiyelli iş ve yatırım olanakları ile cazip bir hedef haline geliyor.

Gelişen orta sınıfıyla hatırı sayılır bir iç pazara sahip olan Hindistan'ın bir milyarı aşan nüfusu, yüzde 1,38'lik yıllık artış ile gelecek yüzyılın ilk yarısında Çin nüfusunu aşacağa benziyor. Hızla büyüyen bu tüketim pazarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere üretim altyapısının modernizasyonu gerekiyor, bu doğrultuda ana mallar ve teknoloji ithal ediliyor.

Türkiye'nin bu dev pazarı bir fırsat olarak değerlendirdiği söylenemez. Hindistan ile ticari ilişkiler ancak 90'lı yıllarda gelişme göstermeye başladı; iki ülke arasında ticaret hacminde artış söz konusu, ancak ticaret dengesi Türkiye aleyhine gelişiyor. Hindistan'a ihracat ise 2000 yılında 56 milyon 47 bin dolarken 2005 yılında ancak 219 milyon 867 bin dolara ulaştı. Hindistan 2006 Temmuz ayı rakamları ile ihracat yapılan ilk elli ülke arasında yer almazken, ithalatta 24'üncü sırada. İthalat yüzde 13,4 artışla 852 milyon 268 bin dolar oldu. İhracatımızda haşhaş tohumu, demir-çelik, kuru nohut, yıkanmamış yün, transformatör, makine ve çeşitli maden cevherleri yer alırken, Hindistan'ın ithal ettiği ürünler arasında ham petrol, makine, mücevherat, gübre ve kimyasallar var.

TÜRKİYE HİNDİSTAN ORTAK GİRİŞİMLERİ

Hindistan hükümeti, yatırımcılara ihraca yönelik üretimi cazip kılmak üzere özel teşvikler sunmakta. Bu teşvikler Çin'de de olduğu gibi bu işlem için kurulacak özel bölgelerde uygulanacak. Hindistan 1991 yılından itibaren, serbest piyasa ekonomisini yerleştirme çabalarına paralel olarak, birçok alanda yabancı sermaye ve teknolojik işbirliğine ihtiyaç duymakta. Özellikle enerji üretimi ve dağıtımı, liman, otoyol ve köprü yapı-

mı, petrol çıkarımı ve rafine edilmesi, haberleşme, deniz taşımacılığı, tekstil, ilaç, kimya, elektronik, gıda isleme ve paketleme sektörlerinde işbirliği imkânları mevcut.

Hindistan Hükümeti, yatırımcılara yatırım teşvikleri, vergi muafiyeti gibi çeşitli kolaylıklar sağlamakta. Türk şirketleri de söz konusu teşviklerden faydalanarak, Hindistan'da yatırım yapabilecektir. Dünyanın önde gelen pamuk üreticilerinden olan Hindistan yeterli iç üretime karşın giderek artan ithalat sorunuyla karşı karşıya kalmıştır. Hindistan'da iplik üreticileri kaliteli ve ucuz ithal pamuğa giderek daha fazla ilgi göstermektedirler.

Hindistan ve Türkiye arasında birçok ortak girişim de mevcut; Türk şirketleri demiryolundan karayolu yapımına Hindistan'da birçok proje üzerinde çalıştı. Hint ve Türk konsorsiyumları enerji nakil hattından Bakü - Tiflis - Ceyhan petrol boru hattının Türkiye'deki 300 kilometreyi aşan bir bölümünün yapımına kadar bir dizi projeyi ortaklaşa gerçekleştirdi. Ancak sadece başlangıç olabilecek bu girişimler artarak gelişme yolunda.

TÜRKİYE - HİNDİSTAN DIŞ TİCARETİ (BİN DOLAR)

YILLAR	İHRACAT (X)	İTHALAT (M)	X / M	DENGE	HACİM
1990	**61,553**	**78,329**	**0.78**	**-16,776**	**139,882**
1991	47,430	87,077	0,54	-39,647	134,507
1992	**42,166**	**100,244**	**0,42**	**-58,078**	**142,400**
1993	31,787	151,853	0,20	-120,066	183,640
1994	**78,214**	**110,849**	**0,70**	**-32,635**	**189,063**
1995	42,006	222,872	0,18	-180,866	264,878
1996	**59,390**	**258,174**	**0,23**	**-198,784**	**317,564**
1997	60,826	300,892	0,20	-240,066	361,718
1998	**73,354**	**276,307**	**0,26**	**-202,953**	**349,661**
1999	120,531	243,009	0,49	-122,478	363,540
2000	**56,047**	**449,307**	**0,12**	**-393,260**	**505,354**
2001	74,350	354,875	0,21	-280,525	429,225
2002	**69.520**	**564,020**	**0,12**	**-495.500**	**633.540**
2003	71,365	722,855	0,10	-651,490	794,220
2004	**136,137**	**1,046,391**	**0,13**	**- 910,073**	**1,182,708**
2005	219,869	1,278,725	0,17	-1,058,856	1,498,594
2006	**222,242**	**1,559,897**	**0,14**	**-1,337,655**	**1,782,139**
2007	347,209	2 299 508	0,15	-1,952,299	2,646,717

Hindistan'da altyapı yapımı geleneksel olarak kamu sektörünün görev alanında, ancak özellikle son yıllarda altyapıya olan büyük talebin ve kalitenin iyileştirilmesi ihtiyacının karşılanması amacıyla özel sektörün ve yabancı sermayenin katılımı teşvik edilmekte. Altyapıda daha büyük yatırımlara gidilmesini cazip kılmak ve kamu-özel sektör ortaklığını geliştirerek, daha büyük ölçüde ticarileşmeyi sağlamak konusunda hükümete tavsiyelerde bulunmak üzere Rakesh Mohan Komitesi kurulmuş. Komite, altyapıda on yıl süreyle toplam 330-345 milyar dolar tutarında yatırım yapılacağını tahmin etmekte. Toplam sermaye girişinin yüzde 40'ından fazlasının altyapı sermaye gereksinimini finanse etmeye yönlendirileceği hesap edilmekte.

HİNDİSTAN'DA DİKKAT ÇEKEN YATIRIM ALANLARI

Hindistan'a en fazla döviz girdisi sağlayan sektör olan turizm, öncelikli sanayi ilan edilmiştir. Bu alanda yabancı sermayenin yüzde 51'i kısa sürede onaylanmaktadır. Otel, tatil köyleri, sağlık ve toplantı merkezleri yapımı için büyük imkânlar sunulmaktadır.

Enerji sektöründe, ortak girişim veya mülkiyetin tamamen devri şeklindeki uygulamalarla, özel sektörün bu alanlara yatırım yapması teşvik edilmektedir. Elektrik üretim ve dağıtım şirketlerinin

İKİ ÜLKE ARASINDA YAPILAN YATIRIMLAR

Türk firmalarının Hint yatırımlarından aldığı pay oldukça düşük düzeyde olmasına karşın son yıllarda yukarı yönlü bir trend gözlenmektedir. Firmaların ilgisinin son yıllarda arttığını söylemek mümkün. Bunlardan en önemlileri şunlar;

Farplas Hindistan Yatırımı

Renault, Toyota, Ford, Honda, Mercedes ve Hyundai gibi markaların önemli tedarikçisi olan Farplas, global araç projelerinde yer alabilmek için 2008 ortasında Hindistan'da üretime başlıyor. 2008'de kırkıncı yılını kutlamaya hazırlanan Farplas bu ülkede ticari araç firmaları için üretim yapacak. Farplas Hindistan'da ikinci bir tesis ile birlikte ayrıca Mısır ve İran'da da üretim için yatırım planları yapıyor.

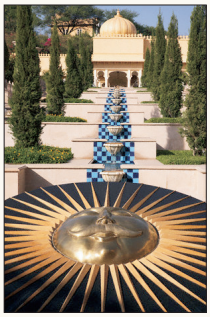
Söktaş-Tekstil Fabrikası

Söktaş Tekstil'in 2007'de Hindistan'da kurduğu Söktaş India PVT şirketi 2008 yılının üçüncü çeyreğinde Hindistan pazarına yönelik üretime geçmeyi planlıyor. Türkiye'de yılda 14 milyon metre olan kapasitesini Hindistan fabrikasıyla ikiye katlayacak olan Söktaş Tekstil, özellikle Hindistan ve diğer Asya ülkelerinde yüz milyonlarca kişiden oluşan lüks tüketim pazarında bizzat bulunarak rekabette öne geçmeyi planlıyor. Ödenmiş sermayesi 1,1 milyon dolar olan Söktaş India PVT'ye önümüzdeki 4-5 yılda yapılacak toplam yatırımın 83 milyon dolara ulaşacağı tahmin ediliyor. 2008 sonuna kadar 12 milyon doları özsermaye olmak üzere yatırım toplamının otuz milyon dolara ulaşması öngörülüyor.

Bu şirketlerin yanı sıra, Türkiye'nin en büyük ilaç üreticisi Abdi İbrahim, Hindistan merkezli Strides Arcolab ile eşit ortaklığa dayanan Abdi Strides isimli yeni bir şirket kurdu. Buna göre Strides'ın geliştirdiği ürünler Türk, Orta Doğu ve eski Sovyet Cumhuriyetleri pazarlarına ulaşırken, Abdi İbrahim'in jenerik ürünleri de Strides'ın faaliyet gösterdiği pazarlara erişebilecek. Karel Santral Sistemleri, Kablo ve Santral Fabrikası; Atlas İlaç, üretim birimi yatırımı; Şişecam, cam üretimi; Cevher grubu, otomotiv yan sanayi yatırımı ve Atasay da altın işleme tesisi yatırımı için Hindistan'da yatırım yapan firmalar arasında yer almakta.

Resmi kayıtlara göre Türkiye'de dokuz adet Hint firması faaliyet göstermektedir. Söz konusu firmaların toplam sermayeleri 3,013 milyon YTL olup, toplam yabancı sermaye içerisindeki payı yüzde 0,05'tir. Bunların en büyüğü Çorlu'da bulunan Avrupa Serbest Bölgesi'nde faaliyet gösteren Polyplex isimli polyester film üreticisidir. Bu firmanın yatırımı Türkiye'yi bölgedeki en önemli polyester film üreticilerinden biri konumuna getirmiştir. Ayrıca Indian Eximbank'ın Türkiye'de bir temsilcilik açma yönünde çalışmaları olduğu, bunun yanında önemli Hintli grupların Türkiye'de yatırım yapmak konusunda girişimlerde bulundukları öğrenilmiştir. Ancak aynı şekilde Hint tekstil firmaları tarafından yapılan çeşitli yatırım araştırmalarının Mısır'ın daha uygun yatırım koşulları önermesi ve Türkiye'de yabancı personele çalışma izinlerinin

kârları beş yıl süreyle vergiden muaf tutulmaktadır. Elektrik malzemeleri ve kömürün ithalatına düşük gümrük resimleri uygulanmaktadır. Üretici ve lisans sahibi firmalar için ek teşvikler sağlanmaktadır. Enerji alanında çok sayıda yeni projenin mevcut olduğu bilinmektedir.

Hindistan yüz megawatt'tan fazla kapasitesiyle rüzgâr gücü ile çalışan jeneratör ile enerji üretiminde A.B.D ve Almanya'dan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Hindistan 25 bin mw'den fazla rüzgâr enerjisine sahiptir ve başlıca enerji kaynakları Tamil Nadu ve Gujarat eyaletlerinde bulunmakta. Rüzgâr gücü sektöründe özel yatırımı teşvik için özel sektör ve hükümetin katılımıyla çeşitli rüzgâr çiftlikleri yapılmıştır. Bu yenilik sektöre yatırım yapmak isteyen çok sayıda firmanın ilgisini çekmektedir.

Haberleşme politikası, mevcut yeraltı haberleşme ağlarının modernizasyonu ve genişletilmesi ile telefon hattı taleplerinin anında karşılanmasını öngörmektedir.

Kısa sürede onaylanan imalat projeleri için yüzde 51'e varan oranda yabancı sermayeye izin verilirken büyük perakende gruplarının girişine halen temkinli yaklaşılmaktadır.

Ucuz ve kalifiye iş gücünün yanı sıra tekstil makinelerini Avrupa'daki eşdeğerlere göre yüzde elli daha ucuza üreten ve tekstil sektöründe dünya devleri arasında yer alan Hindistan ile fason üretim ve teknoloji transferi alanlarında işbirliği yapılabilir.

İLETİŞİM DEVLERİ HİNDİSTAN'DA

Hindistan bilgisayar teknolojisi ve yazılım alanlarında dünya devleri arasında yer almaktadır. IBM, Hewlett Packard, Microsoft, AT&T, Novell gibi firmalar dahi yazılımlarını Hindistan'da geliştirme yolunu tercih etmişlerdir. Öyle ki uzmanlarca, Hindistan'ın yerli yazılım piyasası Asya'da gelecek vaat eden en verimli piyasa olarak gösterilmiştir.

İngilizce'ye dayalı eğitim sayesinde kaliteli bir insan gücü birikimine sahip olan Hindistan, bu birikimi ucuz işgücü ile birleştiği için küresel şirketler çağrı merkezlerini (call centers) ve benzeri konulardaki iş süreçlerini artık Hindistan'dan yürütmeyi tercih etmekteler. ABD teknoloji firmalarını geleceğe taşıyacak ar-ge çalışmaları, artık burada yürütülüyor. Hizmet sektörünün ekonomideki payı ise neredeyse yüzde elliyi buluyor.

Hindistan teknoloji ve bilim altyapısındaki konumu ile de dikkat çekerken, bilim adamı, uzman ve teknisyen kadrosu bakımından dünyada ikinci sırada geliyor. Gelişen ekonominin belkemiğini iletişim teknolojisi oluştururken, bu sektörde dünya sıralamasında beşinci sırada yer alıyor.

çıkarılmasında uzun süredir yaşanan sıkıntılar nedeni ile Mısır'a kaydığı öğrenilmiştir. Bu firmaların dışında son dönemde basına yansıyan karşılıklı yatırımlar ile ilgili bilgiler şöyle:

Borusan Telekom - Dhanus

Merkezi Chennai, Hindistan'da ve global operasyon merkezleri Yeni Delhi ve Kaliforniya'da bulunan Dhanus Technologies Ltd., 1993 yılında kuruldu. Şirket, telekom servisleri, IT/ITES ve Telematic hizmetleri alanlarında operasyonlarını sürdürmekte. Hızlı büyüme stratejisini sürdüren iletişim hizmetleri şirketi, portföyüne Türkiye'den Borusan Telekom'u kattı. Dhanus Technologies Direktörü Krishnan Muttu, Borusan Telekom'un yüzde 100'ü için 30 milyon USD dolayında bir anlaşmaya vardıklarını belirtti. Şirketin toplam gelirlerinin 67-70 milyon USD aralığında olduğunu kaydeden Muttu, ilk yıl için kâr beklentilerini yüzde 10-12 sonraki yıllar içinse yüzde 25-30 olarak açıkladı.

GMR-Limak

Temmuz 2007'de yapılan ihale sonucu KDV dâhil 2,280 milyar Euro bedelle Sabiha Gökçen Havalimanı'nın yeni dış hatlar terminal binası ve diğer ilgili tesislerinin yap-işlet-devret modeli ile yapılması hakkını kazanan Limak İnşaat AŞ.- GMR Infrastructure Ltd- Malaysia Airport Holding Berhad Ortak Girişim Gurubunda yüzde 40 hisse ile yer alan GMR grup, Hindistan'ın önde gelen altyapı, inşaat ve enerji şirketlerini bünyesinde barındırıyor. Delhi ve Haydarabat havalimanlarının da işletmesini yürüten GMR, elektrik üretim, iletim ve dağıtımında Hindistan'daki başlıca firmalardan biri. GMR grup ayrıca tarım ürünleri özelliklede etanol üretimi alanında faaliyet gösteriyor.

IOC - Çalık

İlk olarak Çalık Holding ile birlikte Tüpraş özelleştirmesine katılan IOC'nin (Indian Oil Corporation) yine aynı holdingle 4,9 milyar dolara mal olacak 15 milyon ton/yıl kapasiteli rafineri ve petrokimya tesisini ortak olarak kurmak için EPDK'ye yaptığı 49 yıllık rafinerici lisans başvurusu kabul edildi. IOC, Fortune dergisinin 2007 global 500 şirket sıralamasında 135. sırada yer alıyor.

Polyplex

Dünyanın beşinci büyük ince polyester film üreticisi Polyplex, üretim operasyonlarını coğrafik olarak çeşitlendirme stratejisine paralel olarak Çorlu Avrupa Serbest Bölgesi'nde Aralık 2005'te 24,000 TPA'lık kapasiteli bir polyester film tesisi yatırımı yaptı. İçerisinde 4 MW elektrik santrali barındıran yatırım projesinin ardından 2006 yılının Mart ayında 5000 TPA kapasiteli bir metal kaplama tesisi yatırımı yine aynı bölgede hayata geçirildi. Firma son olarak bir çip tesisi kurma sürecinde olup tüm yatırımların toplam tutarı 55 milyon ABD Doları olarak öngörülmekte.